

Poznań 27.01.2020 r.

Prof. dr hab. Dorota Żołądź-Strzelczyk
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

Ocena
rozprawy habilitacyjnej, dorobku i aktywności naukowej
dr Katarzyny Sadowskiej

Sylwetka Habilitantki. Działalność dydaktyczna i aktywność naukowa

Dr Katarzyna Sadowska jest absolwentką Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu. Ukończyła studia w lipcu 2001 r. na Wydziale Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej i Rytmiki uzyskując tytuł magistra sztuki w zakresie edukacji muzycznej. W październiku 2002 r. rozpoczęła studia doktoranckie na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, jej opiekunką, a następnie promotorką dysertacji doktorskiej została prof. Maria Burtowy, ówczesna kierowniczka Zakładu Edukacji Dziecka. Publiczna obrona pracy doktorskiej zatytułowanej „Kompetencje muzyczne nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej” odbyła się w lipcu 2007 r. Recenzentkami były prof. Irena Adamek i prof. Barbara Nowak.

W październiku 2007 r. rozpoczęła pracę na stanowisku adiunkta na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM, najpierw w Zakładzie Edukacji Dziecka, następnie w Zakładzie Edukacji Artystycznej, a od października 2009 r. do dnia dzisiejszego pracuje w Zakładzie Edukacji Elementarnej i Terapii Pedagogicznej.

Projekty badawcze: Habilitantka uczestniczyła i uczestniczy w różnym charakterze w kilku projektach badawczych: projekty współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego „Powiatowa ścieżka reintegracji społecznej i zawodowej ON” (członkini zespołu badawczego, redaktor publikacji będących efektem projektu 2012-2014); „Wszechstronny nauczyciel gwarancją rozwoju przyszłych pokoleń” (członkini zespołu badawczego, redaktor publikacji będących efektem projektu 2010-2013).

Uczestniczyła także w grantach realizowanych na WSE UAM: „KoderJunior – Szkoła Mistrzów Programowania” realizowanym w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa

na lata 2014-2020 w działaniu Innowacyjne rozwiązania na rzecz aktywizacji cyfrowej; „UNIwersytet JUTRA – zintegrowany program rozwoju Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu”. Obecnie uczestniczy w projekcie grupy badawczej „Edukacja dla Dziedzictwa Kulturowego”.

Współpraca międzynarodowa: w ramach współpracy z uniwersytetami w Czechach i na Słowacji dr K. Sadowska realizowała zajęcia dla studentów, lekcje pokazowe, odbyła wizytę studyjną, przeprowadziła kwerendy biblioteczne. Przeprowadził również lekcję pokazową w ramach Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego w szkole w Hadze. W 2018 r. nawiązała współpracę z przedszkolami na terenie Czech oraz z ekspertami wczesnej edukacji z Włoch, Wielkiej Brytanii, Tajwanu, Norwegii, Danii, Niemiec, Litwy, Łotwy, Francji i in.

Konferencje naukowe Habilitantka uczestniczyła aktywnie w 17 konferencjach naukowych ogólnopolskich, 8 międzynarodowych odbywających się w polskich ośrodkach oraz 4 zagranicznych. Były to spotkania naukowe organizowane przez różne ośrodki, poza Poznaniem – Lublin, Radom, Kielce, Kraków, Szczecin, Żary, Bydgoszcz, Warszawa, Cieszyn. Z zagranicznych ośrodków były to konferencje w Holandii, Bułgarii, Czechach, Norwegii.

Ponadto dr K. Sadowska współorganizowała konferencje w charakterze członkini komitetu organizacyjnego lub sekretarza konferencji. W trakcie jednej z konferencji prowadziła obrady plenarne, w innych przypadkach przewodniczyła obradom w sekcjach.

Osiągnięcia dydaktyczne dr Sadowskiej to zarówno prowadzenie zajęć dla studentów Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM, jak i współpraca w tym zakresie z Łużycką Wyższą Szkołą Humanistyczną, Akademią Muzyczną w Poznaniu (lata 2001-2003), Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli UniTerra w Poznaniu. Do tego rodzaju działalności zaliczyć trzeba również prowadzenie koncertów w ramach Pro Sinfoniki dla dzieci w wieku przedszkolnym z cyklu Kolorowe Nutki (2002-2012) w Filharmonii Poznańskiej im. Tadeusza Szeligowskiego oraz współpracę z przedszkolem nr 163 Baśniowy Zamek w Poznaniu (prowadzenie warsztatów dla dzieci i szkolenie rady pedagogicznej), z Zespołem Żłobków nr 1 w Poznaniu. Obok tej szeroko zakrojonej działalności dydaktycznej podkreślić należy również dorobek metodyczny Katarzyny Sadowskiej. Jest ona autorką lub współautorką scenariuszy zajęć, poradników metodycznych, bajek edukacyjnych. Publikowała artykuły w czasopismach dla nauczycieli („Kształcenie Zintegrowane”, „Życie Szkoły” i in.), wspomnieć należy także współpracę z Kulczyk Foundation.

Działalność organizacyjna – w tym zakresie dr Sadowska przejawiała w omawianym okresie po doktoracie również dużą aktywność. Uczestniczyła w pracach komisji rekrutacyjnych jako

sekretarz, egzaminatorka i członkini komisji na kierunkach pedagogika i pedagogika specjalna. Uczestniczy w pracach Wydziałowej Komisji Dydaktycznej (od 2016 r.), jest koordynatorką praktyk na WSE, pełniła funkcje opiekunki praktyk, opiekunki lat.

Dr Katarzyna Sadowska z racji swego wykształcenia muzycznego ma na swym koncie także działania edukacyjno-artystyczne, takie jak udział w koncertach, projektach artystycznych, warsztatach literacko-muzycznych dla dzieci, festiwalu piosenki przedszkolaków, organizację imprez na terenie poznańskich placówek oświatowych, kulturalnych i in.

Aktywność dr Sadowskiej została wielokrotnie doceniona, otrzymała **nagrody** Rektora 2009 (II stopnia, nagroda za osiągnięcia naukowe), 2016 (zespołowa III stopnia), również nagrody Dziekana WSE (2017).

Ocena dorobku naukowego

Dr Katarzyna Sadowska w okresie po obronie doktoratu opublikowała 3 monografie (w tym publikacja doktoratu, jedna praca współautorska i jedna autorska), 25 artykułów, dwa sprawozdania z konferencji i 5 recenzji w czasopismach oraz 20 rozdziałów w pracach zbiorowych. Prace te publikowane były w kilku ośrodkach: Poznań, Żary oraz Szczecin, Kraków, Warszawa. Jedną wydano poza granicami (Presov). Jest także redaktorką czterech prac zbiorowych.

Zainteresowania naukowe dr Katarzyny Sadowskiej koncentrują się wokół następujących zagadnień: edukacja małego dziecka i wczesnodziecięca edukacja w żłobku, edukacja muzyczna dziecka, problemy dwujęzyczności i dwukulturowości dzieci. Pierwsze zagadnienie przedstawione zostało jako główne osiągnięcie naukowe i zostanie omówione osobno.

Zagadnienia związane z edukacją muzyczną występują w twórczości naukowej Habilitantki od początku pracy zawodowej, wynika to z podstawowego wykształcenia dr Sadowskiej, profilu zainteresowań Zakładu Edukacji Dziecka, w którym pracowała i profilu pracy dydaktycznej. Wśród podejmowanych zagadnień znajdują się m.in. miejsce muzyki w edukacji dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, kompetencje nauczycieli, emisja i higiena głosu dzieci i nauczycieli. Tej problematyki dotyczą artykuły i rozprawy w pracach zbiorowych, czasopismach, takich jak „Wychowanie Muzyczne”, „Rocznik Pedagogiczny”, „Łużyckie Zeszyty Naukowe”, „Życie Szkoły”, „Studia Edukacyjne”. Ponadto Katarzyna Sadowska uczestniczyła w debatach Krajowej Rady Muzyki dotyczących przywrócenia należnego sztuce miejsca w programach kształcenia. Z tą problematyką

związana była praca doktorska K. Sadowskiej, której zmieniona wersja została opublikowana w 2009 roku pt. „Muzyka w edukacji wczesnoszkolnej a kompetencje nauczyciela” i dominowała ona w publikacjach przed doktoratem, ale jest również obecna w późniejszej twórczości naukowej.

Kolejny obszar zainteresowań badawczych Habilitantki, który pojawił się stosunkowo niedawno, czyli problemy dwujęzyczności i dwukulturowości dzieci polskich przebywających za granicami ojczyzny związany jest ze współpracą w ramach grupy badawczej Edukacja dla Dziedzictwa Kulturowego działającej od 2017 r. na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu. Efektem tej współpracy było m.in. nawiązanie kontaktów zagranicznych owocujących publikacjami w pracach zbiorowych wydanych w Brnie i Preszowie.

Ocena rozprawy habilitacyjnej

Jako główne osiągnięcie naukowe Habilitantka podała monografię pt. „Wczesnodziecięca edukacja w żłobku. Obraz i postrzeganie” wydaną w 2018 r. przez Wydawnictwo Naukowe UAM. Praca liczy 424 strony, jest efektem wieloletnich dociekań i poszukiwań Autorki i wypełnia istniejącą lukę w dotychczasowych badaniach nad edukacją dzieci. Żłobki przez długi czas, jak pisze Autorka we wstępie „postrzegane były [...] głównie jako miejsca opieki nad dziećmi” (s. 19). Pojęcie edukacja w kontekście opieki żłobkowej pojawiło się dopiero w 2011 r. w ustawie z tego roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Ustawa ta określa zasady organizowania i funkcjonowania opieki nad dziećmi, przedstawia warunki świadczonych usług, kwalifikacje osób sprawujących opiekę, zasady jej finansowania i nadzór nad jej jakością. Zaznaczono w ustawie, że żłobki, obok funkcji opiekuńczej i wychowawczej, powinny pełnić również edukacyjną.

Praca składa się z wprowadzenia, siedmiu rozdziałów i konkluzji. Zawiera również załączniki, bibliografię i streszczenie w języku angielskim. Wprowadzenie obejmuje przedstawienie tematyki pracy, wyjaśnienie pojęć, cele poznawcze, problematykę pracy, podstawy metodologiczne, podstawę źródłową. Autorka sięgnęła zarówno do źródeł pisanych, poddała analizie rozmaite dokumenty, jak i wykorzystała informacje pochodzące z wywiadów, ankiet, stron internetowych omawianych placówek.

Rozdział pierwszy przedstawia wybrane zagadnienia związane z rozwojem dziecka w okresie niemowlęcym i poniemowlęcym. Został on podzielony na sześć podrozdziałów i podsumowanie. Autorka zauważa, że omawiany okres w życiu człowieka charakteryzuje dynamiczny rozwój, w związku z tym konieczna jest staranna obserwacja dziecka i

dostosowywanie warunków i przestrzeni edukacyjnej do zaobserwowanych potrzeb i zmian rozwojowych dziecka.

Drugi rozdział przedstawia wczesnodziecięcą edukację w wybranych krajach Unii Europejskiej. Autorka wyszła od omówienia postulatów unijnych w tym zakresie sięgając do lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku. Przedstawiła przyjętą przez Komisję Europejską w 1992 r. „Rekomendację dotyczącą opieki nad dzieckiem”, której postulaty są do dzisiaj aktualne. Omówiła poszczególne raporty KE, dokumenty, komunikaty, wytyczne i ich zastosowanie w poszczególnych krajach. Bliżej przyjrzała się opiece nad małym dzieckiem we Francji, krajach skandynawskich i Włoszech. Omawiając sytuację w tych krajach sięgnęła do tradycji opieki, ukazując jej początki, przechodzenie od funkcji opiekuńczej do szerokich działań edukacyjnych. W przypadku Włoch omówiona została koncepcja Marii Montessori i jej zastosowanie w praktyce.

W trzecim rozdziale Habilitantka omawia dzieje wczesnodziecięcej edukacji na ziemiach polskich. Wychodzi od przedstawienia literatury poświęconej tej problematyce, Autorka zauważa, że „w publikacjach dotyczących rozwoju małego dziecka oraz sposobów pracy z małym dzieckiem nie spotykamy się raczej z pojęciem edukacji czy kształcenia, czy nauczania” (s. 127), termin ten pojawia się w 2011 r. Wcześniej mówiono głównie o opiece, rozwoju i o wychowaniu. Kolejne podrozdziały poświęcone zostały funkcjonowaniu i organizacji żłobków w Polsce do roku 1939, następnie w latach 1945-1989, wreszcie w okresie po 1989 r., łącznie ze współczesnymi działaniami w tym zakresie i dostosowywaniem polskich placówek do wymogów unijnych.

Kolejny rozdział zawiera rozważania na temat żłobka jako miejsca wczesnodziecięcej edukacji. Autorka wyjaśniła podstawowe pojęcia związane z edukacją dziecka do lat trzech, takie jak edukacja, wychowanie, opieka (co zresztą zrobiła już we wstępie). Następnie przedstawiła ustawę z 2011 r. oraz inne dokumenty dotyczące omawianej problematyki. W tym rozdziale omówione zostały również podstawy metodyczne pracy z dzieckiem, błędy popełniane przez dorosłych w podejściu do dzieci, a także sylwetka opiekuna małego dziecka będącego pierwszym nauczycielem poza rodzinnym środowiskiem, a zatem osoba bardzo ważną i znaczącą dla prawidłowego rozwoju człowieka. W rozdziale tym znajduje się również część poświęcona dziecku w żłobku, dylematom rodziców związanym z chęcią/koniecznością posłania/oddania dziecka do żłobka. Ostatni podrozdział przedstawia debatę o projekcie nowelizacji ustawy o opiece nad dzieckiem do lat trzech, w której dostrzec można ścieranie się różnych koncepcji nie tylko pedagogicznych, ale wręcz ideologicznych.

O ile przedstawione rozdziały oparte są głównie na literaturze, w mniejszym stopniu na dokumentach, to rozdziały od piątego do siódmego są rezultatem badań i przedstawiają wnioski z nich płynące. Rozdział piąty ukazuje wczesnodziecięcą edukację w opinii opiekunów i ekspertów. Badania przeprowadzone zostały na grupie 74 osób zajmujących się dziećmi w omawianym wieku w placówkach publicznych, przebadano także podobną grupę z placówek niepublicznych. Informacji do skonstruowania tego rozdziału dostarczyły również osoby będące ekspertami w zakresie omawianej problematyki pracujące w różnych instytucjach. Osoby te (ekspertki) wypowiedziały się na temat początków edukacji człowieka, żłobka jako miejsca wczesnodziecięcej edukacji, jej stymulowania, celów i organizacji pracy, a także na temat ramy programowej i metod pracy z dzieckiem do trzeciego roku życia oraz współpracy ze środowiskiem rodzinnym. Ekspertki wypowiedziały się również na temat modelu wczesnodziecięcej edukacji, sylwetki nauczyciela oraz postrzeganie żłobków jako miejsc edukacji dzieci.

Rozdział szósty przedstawia postrzeganie wczesnodziecięcej edukacji w ofercie żłobków na terenie Wielkopolski. Autorka wykorzystała w tym celu oferty złożone w konkursie miasta Poznania w roku 2015 oraz strony internetowe żłobków z wybranych powiatów wielkopolskich. W omawianym roku złożonych zostało 90 ofert niepublicznych z terenu Poznania. Autorka zauważa znaczące różnice w ich poziomie, zakresie usług, współpracy z rodzicami. Dostrzega także brak podstawowej wiedzy o potrzebach i fazach rozwojowych dziecka. Przedstawione wnioski z przeprowadzonych analiz skłoniły Autorkę do postulowania m.in. ujednoczenia zróżnicowanych ofert pod względem formalnym i merytorycznym.

Wreszcie ostatni, siódmy, rozdział zawiera, jak głosi tytuł, implikacje praktyczne dotyczące wczesnodziecięcej edukacji w żłobku. Autorka omawia w nim to, co wpływa na wczesnodziecięcą edukację, co należy brać pod uwagę w trakcie realizacji założeń (metody wspierania rozwoju, przestrzeń, opiekun), tak aby powstające/działające placówki można było określić „żłobkiem przyjaznym dziecku”.

Oceniana praca skonstruowana została w sposób poprawny, logiczny i konsekwentny. Oparta jest na różnorodnych podstawach. Autorka wykorzystała w niej zarówno opracowania, o ich bogactwie świadczy zamieszczona na końcu bibliografia (s. 397-422), w tym prace obcojęzyczne, jak i źródła. Te ostatnie są zróżnicowane - ustawy, dokumenty, przepisy, rozważania pedagogiczne, traktaty, wywiady, ankiety, strony internetowe. Taka różnorodna, wzajemnie się uzupełniająca podstawa przyczynia się w sposób znaczący do wartości

publikacji. Praca dr Katarzyny Sadowskiej ma wartość co najmniej dwójaką. Zawiera komplementarne przedstawienie zagadnień związanych z edukacją dziecka na poziomie żłobka, i to jest jej wartość teoretyczna. Ma także inną, niemniej ważną, stronę. Konstatacje w niej zawarte mogą/powinny stanowić wskazówkę dla osób mających możliwość decydowania w zakresie działań związanych z tworzeniem i funkcjonowaniem żłobków. Autorka, szczególnie w rozdziałach badawczych, daje szereg istotnych wskazówek i zaleceń mogących poprawić, zmienić funkcjonowanie tego rodzaju placówek. Uważna lektura omawianej rozprawy stanowić może pomoc również dla osób zakładających żłobki, kierujących nimi, czy pracujących w takich placówkach oraz dla rodziców chcących posłać swoje dziecko do żłobka. Praca dr Katarzyny Sadowskiej zapewne wskaże im, na co należy zwrócić uwagę przy wyborze żłobka.

Reasumując: uważam, że dorobek Habilitantki, jej aktywność naukową, organizacyjną i dydaktyczną można uznać za stanowiące odpowiednią podstawę do awansu naukowego. W aktywności badawczej dr Sadowskiej widać wyraźny postęp, zarówno ilościowy, jak i jakościowy. Poszerza ona w istotny sposób swoje zainteresowania badawcze, sięgając po nową, ważną problematykę. Biorąc to wszystko pod uwagę, uznaję, że spełnia ona wymogi określone w Ustawie i popieram wniosek o nadanie dr Katarzynie Sadowskiej stopnia doktora habilitowanego w zakresie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

